

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 grudnia 2021 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu XII Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **Sędzia SO Krzysztof Rudnicki**

Protokolant: **Wiktoria Koler**

po rozpoznaniu w dniu 03.12.2021 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **J. K.**

przeciwko **(...) S.A. w W.**

o ustalenie ewentualnie zapłatę

I. ustala, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 04.04.2008 r. zawarta pomiędzy (...) S.A. w W. oraz J. K. i A. K. (1) jest nieważna;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda **6.417 zł** kosztów procesu.

XII C 834 / 20

UZASADNIENIE

Powód J. K. wystąpił przeciwko pozwanemu (...) S.A. w W. o ustalenie nieważności umowy o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 04.04.2008 r. na podstawie art. 58 kc w zw. z art. 69 pr. bank. lub unieważnienie ww. umowy na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym w zw. z art. 69 ust. 1 pr. bank., ewentualnie zasądzenie od pozwanego na jego rzecz 45.475,70 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia doręczenia pozwu do dnia zapłaty – wskutek uznania niektórych postanowień ww. umowy za abuzywne w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ kc i tym samym bezskuteczne względem powoda, a także wniósł o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu.

Powód podał, że w dniu 07.04.2008 r. on oraz A. K. (2) zawarli z pozwanym umowę kredytu – sporządzoną dnia 04.04.2008 r. – na kwotę 184.205,11 zł. Kredyt został udzielony na okres 480 miesięcy, z przeznaczeniem na zakup mieszkania w budowie od dewelopera. Walutą indeksacji jest frank szwajcarski. Powód nie otrzymał z tytułu umowy zawartej z pozwanym wypłaty środków w tej walucie. Treść umowy kredytu nie wskazuje jego wysokości w walucie CHF. W umowie nie wskazano *expressis verbis* kursu, po jakim dojdzie do przeliczenia kwoty kredytu, ani wysokości kredytu w walucie indeksacji. Według § 2 ust. 2 umowy kredyt jest indeksowany do CHF po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Z kolei zgodnie z § 7 ust. 1 umowy spłata kredytu miała być dokonywana w złotych polskich z zastosowaniem kursu sprzedaży obowiązującego w dniu płatności raty zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych. Podobne postanowienia znajdują się również w Regulaminie kredytu. W dniu 05.01.2011 r. został zawarty aneks nr (...), którego celem było zwolnienie z długu A. K. (1). Powód został jedynym kredytobiorcą. Aneksem nr (...) z dnia 09.09.2011 r. strony zmieniły zasady spłaty rat kredytu przez umożliwienie kredytobiorcy spłaty rat kredytu w walucie indeksacji oraz bank unormował kwestię ustalania kursów.

Podczas dyskusji w banku na temat oferty kredytu powód zaufał swojemu doradcy. W trakcie przedstawiania produktu pracownik banku zdecydowanie go polecał, przedstawiał jako kredyt z korzystnym oprocentowaniem i marżą, w przeciwieństwie do standardowego kredytu złotowego, który odradzał. Waluta CHF została przedstawiona jako nadzwyczaj bezpieczna, stabilna i korzystna. Pozwany nie udzielił powodowi informacji nt. możliwych niekorzystnych skutków związanych z taką umową, a także faktu, że powód nie jest zabezpieczony przed ryzykiem kursowym. Nie wskazał także na brak ograniczenia stosowanych do umowy kredytu kursów kupna i sprzedaży jakimikolwiek czynnikami zewnętrznymi. Przez cały okres zawierania umowy nie było mowy o jakichkolwiek negocjacjach postanowień umowy.

Powód wskazał, iż zawarty kredyt jest kredytem złotowym, zaś przeliczenia nastąpiło według klauzuli abuzywnej, co stanowi o nieskuteczności postanowień umowy.

Podstawą roszczenia jest uznanie, że poszczególne postanowienia umowy dotyczące indeksacji z uwagi na brak regulacji i zasad kursów, po których przeliczana będzie wysokość kredytu, mają charakter niedozwolony zgodnie z art. 385¹ § 1 kc. Bank miał możliwość swobodnego określania kursów walutowych, bowiem brak było odniesienia do jakichkolwiek mierników zewnętrznych i obiektywnych, jak np. kurs średni NBP. W rezultacie wysokość świadczenia powoda jako konsumenta była określana jednostronnie.

Powód wskazał, iż zastosowana klauzula indeksacyjna powoduje, że kwota zobowiązania nigdy nie będzie równa kwocie kapitału mu udzielonego. Nie zostały spełnione wymagania wskazane w prawie bankowym, gdyż postanowienia umowy pozwalają pozwanemu na całkowicie dowolne ustalenie kwoty kredytu. Wysokość świadczenia powoda nie została określona w zawartej przez niego umowie, gdyż brak było zasad i sposobu obliczenia kwoty, którą będzie zobowiązany spłacić.

Powodowie podniósł, iż nie miał w ogóle wpływu na końcowy kształt kwestionowanych postanowień umownych. Ponadto przy zawarciu umowy powinien być jasno poinformowany o tym, że ponosi wyłączne, nieograniczone ryzyko kursowe. Powód nie został w sposób wyczerpujący i dostatecznie zrozumiały poinformowany o skutkach wiążących się z zastosowaniem mechanizmu indeksacji w jego kredycie. Wobec tego jego decyzja została podjęta wskutek braku odpowiedniej wiedzy, którą przedsiębiorca winien mu przekazać przed zawarciem umowy. Tylko wtedy powód mógłby racjonalnie zawrzeć umowę.

Powód podniósł, że zostało przerzucone na niego ryzyko całkowicie dowolnego kształtowania kursów wymiany przez kredytodawcę.

Podniósł, że eliminacja niedozwolonych postanowień umownych dotyczących indeksacji kredytu prowadzi do niemożliwości dalszego funkcjonowania umowy, tym samym doprowadzając do unieważnienia całej umowy.

Wskazał, że ma interes prawny w ustaleniu nieważności umowy kredytu, jako że związał się tą umową do 2048 r.

Na wypadek uznania, że nie ma podstaw do ustalenia nieważności umowy, powód sformułował roszczenie ewentualne o zwrot świadczenia nienależnego wyrażonego różnicą (nadpłatą) pomiędzy ratami uiszczonymi na rzecz pozwanego a ratami, które byłyby mu należne.

Szczegółowe uzasadnienie stanowiska powoda przedstawione jest na k. 4-30 oraz 346-359 akt sprawy.

Pozwany (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda kosztów procesu.

Pozwany zarzucił, że roszczenie powoda jest bezpodstawne. Podniósł, że kredyt powoda jest kredytem walutowym, stanowi odrębny rodzaj kredytu – kredyt indeksowany do waluty CHF. Bank mógł udzielać takich kredytów w dacie zawarcia umowy z powodem. Suma wyrażona w CHF to wielkość udzielonego kredytu, jest ona saldem długu i podstawą do obliczania rat. Zawarcie umowy było zakończeniem długotrwałego procesu, podczas którego powód dokonał szeregu wyborów. Powód dokonał wyboru oferty kredytu indeksowanego do CHF, zdecydował się na ten

kredyt z uwagi na jego atrakcyjność, opłacalność wobec kredytu w PLN z uwagi na wysokość stopy referencyjnej LIBOR 3M. Powód negocjował warunki kredytu. Miał swobodny wybór w zakresie rodzajów kredytów dostępnych w ofercie Banku. Mógł sprawdzać kurs CHF w (...) Banku, która była powszechnie dostępna.

Pozwany zakwestionował interes prawny powoda w zakresie roszczenia o ustalenie.

Podniósł, że przed zawarciem umowy powód otrzymał informację o ryzyku kursowym. Indeksacja kredytu była zgodna z wolą stron. Bank stosował przy tym kursy rynkowe.

Pozwany zakwestionował stanowisko co do nieważności umowy kredytu, a także co do abuzywności jej postanowień.

Szczegółowe uzasadnienie stanowiska pozwanego przedstawione jest na k. 73-193 oraz 364-386 akt sprawy.

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny.

Na początku 2008 r. J. K. i jego ówczesna partnerka życiowa A. K. (1) zamierzali kupić mieszkanie i w tym celu zaciągnąć kredyt. W banku, w którym mieli wówczas rachunki osobiste nie mieli zdolności kredytowej. Zgłosili się do Oddziału (...) w Ś.. Uzyskali informację, że mogą otrzymać kredyt indeksowany do CHF. Pracownik Banku informowała, że ten kredyt jest tańszy i łatwiejszy do uzyskania, ma niższe oprocentowanie i niską marżę. Pracownik Banku polecała ten kredyt. Wnioskodawcy byli zainteresowani otrzymaniem środków w złotych polskich, które miały zostać zapłacone deweloperowi. Kredytobiorcy dowiedzieli się, że umowa będzie bazować na kursach Banku, które trzeba będzie sprawdzać.

W dniu 14.03.2008 r. J. K. i A. K. (1) złożyli w (...) S.A. Oddział w Ś. na formularzu Banku wnioski o udzielenie kredytu o następujących parametrach:

- kredytowana nieruchomość – lokal mieszkalny,
- cel – zakup z rynku pierwotnego,
- kwota – 184.205,11 PLN,
- ubezpieczenie niskiego wkładu własnego,
- waluta kredytu – CHF,
- wypłata – w 2 transzach,
- okres kredytowania – 480 m-cy,
- spłata kredytu – raty równe.

Wniosek przyjęła i obsługiwała kredytobiorców pracownik Banku K. S..

Wnioskodawcy otrzymali Informację dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej. W tym dokumencie zawarte były informacje, że:

- wybierając zadłużenie w walucie obcej, kredytobiorcy korzystają aktualnie z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i spłacają niższą ratę kredytu, co wynika ze znacznej różnicy w wysokości stawek referencyjnych,
- zaciągając zobowiązanie w walucie obcej, kredytobiorcy narażeni są na ryzyko zmiany kursów walutowych, którego występowanie sprawia, że zarówno rata spłaty, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu przeliczona na PLN na dany dzień podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty; ryzyko jest znacznie mniejsze, jeżeli o kredyt walutowy ubiega się kredytobiorca osiągający dochody w tej samej walucie obcej,

- z ww. powodów warto rozważyć zaciągnięcie długoterminowego kredytu w PLN jako korzystną alternatywę w stosunku do kredytów walutowych, które mimo atrakcyjnych aktualnie warunków cenowych w długim okresie mogą okazać się droższe na skutek wzrostu kursów walutowych

- zarówno w przypadku kredytów złotych jak i walutowych, oprocentowanych w oparciu o zmienną stopę procentową, kredytobiorca ponosi ryzyko zmian stóp procentowych,

- dwa wspomniane czynniki – zmienność kursów walutowych oraz wahania stóp procentowych powodują, że rzeczywiste koszty obsługi długu mogą okazać się znacząco wyższe od wcześniej założonych.

Informacja zawierała przykład wpływu zmiany stopy procentowej oraz kursu waluty na wysokość raty kredytu:

- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy aktualnym poziomie kursu CHF i aktualnym poziomie stopy procentowej – 813,83 PLN;

- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa kredytu w CHF jest równa stopie procentowej kredytu w PLN, a kapitał jest większy o 20 % - 1.419,77 PLN;

- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że kurs CHF wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalnym a minimalnym kursem CHF z okresu ostatnich 12 miesięcy, tj. o 14,27 % - 929,98 PLN;

- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o 400 pb – 1.350,83 PLN;

- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalną a minimalną wartością stopy referencyjnej z okresu ostatnich 12 miesięcy, tj. o 0,79 p.p. – 898,94 PLN.

Wnioskodawcy oświadczyli, że zapoznali się z powyższą informacją oraz że w pierwszej kolejności przedstawiono im ofertę kredytu w PLN, z której rezygnują.

Nie były omawiane zasady ustalania kursów walut stosowane przez Bank. Postanowienia umowy kredytu nie były negocjowane.

/ dowód: wniosek kredytowy nr (...) – k. 221-223; Informacja z dnia 14.03.2008 r. – k.

260; zeznania powoda J. K. – e-protokół z dnia 03.12.2021 r. 00:11:51-

00:37:04 k. 418-421 /

W dniach 27.03.2008 r. oraz 04.04.2008 r. Bank wydał pozytywną decyzję o udzieleniu J. K. i A. K. (1) kredytu w kwocie 184.205,11 PLN w walucie CHF, na okres 480 m-cy, w tym 2 m-ce karencji, spłacanego w ratach stałych,

/ dowód: ocena zdolności kredytowej – k. 224-225; decyzje kredytowe – k. 226-232 /

W dniu 07.04.2008 r. (...) S.A. w W., reprezentowany przez K. S. i E. M., oraz J. K. i A. K. (1) zawarli umowę o kredyt hipoteczny nr (...) (opatrzoną w nagłówku datą 04.04.2008 r.).

Bank udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie 184.205,11 zł (§ 1 ust. 2 i § 2 ust. 1).

Kredyt był indeksowany do waluty CHF po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku w dniu uruchomienia kredytu lub transzy; po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy kredytu Bank miał wysłać do kredytobiorcy pismo informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku w dniu uruchomienia kredytu lub transzy, przy czym zmiany kursów walut w

trakcie okresu kredytowania miały wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowej (§ 2 ust. 2).

Cel kredytu został oznaczony jako (§ 2 ust. 3):

- zakup mieszkania w budowie od dewelopera – 184.205,11 zł.

Przedmiotem kredytowania i zabezpieczenia hipotecznego była nieruchomość – mieszkanie o pow. 56,40 m², położone przy ul. (...) w Ś., nr działki (...) (§ 2 ust. 4 i 5).

Okres kredytowania wynosił 420 miesięcy, licząc od dnia wypłaty kredytu lub jego pierwszej transzy, w tym 2 miesiące karencji (§ 2 ust. 6).

Wypłata kredytu miała nastąpić w transzach na rachunek bankowy dewelopera (§ 3 ust. 1 i 2) po spełnieniu przewidzianych w umowie warunków (§ 3 ust. 3 i 4).

Od kwoty kredytu Bank pobierał jednorazową bezzwrotną prowizję w wysokości 1.842,05 zł, płatną przed uruchomieniem kredytu (§ 4 ust. 1 i 2).

Zgodnie z obowiązującym cennikiem w dniu złożenia wniosku o kredyt Bank przed uruchomieniem kredytu miał pobrać opłatę za opinię dotyczącą zabezpieczenia kredytu w kwocie 300 zł, potrąconą z kwoty kredytu (§ 4 ust. 3 i 4).

Kredytobiorca oświadczył, że wraz z wnioskiem kredytowym otrzymał pismo „Informacja dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej (§ 5 ust. 3).

Kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej (§ 6 ust. 1).

Oprocentowanie kredytu wynosiło 4,1850 % w stosunku rocznym, co stanowiło sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) obowiązującej w dniu sporządzenia umowy oraz marży w wysokości 1,3000 p.p., stałej w całym okresie kredytowania (§ 6 ust. 3).

Oprocentowanie kredytu ulegało zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (§ 6 ust. 5).

Stopa referencyjna zmieniała się w cyklu kwartalnym i przyjmowała wartość z ostatniego dnia roboczego ostatniego miesiąca poprzedzającego kolejny kwartał kalendarzowy (§ 6 ust. 6).

Kredytobiorca zobowiązał się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych (...) S.A. (§ 7 ust. 1).

Kredyt spłacany był w 480 ratach miesięcznych, w tym 2 rat obejmujących odsetki w okresie karencji spłaty kredytu oraz 478 równych ratach miesięcznych, które zawierały malejącą część odsetek oraz rosnącą część raty kapitałowej (§ 7 ust. 2).

Spłata kredytu miała nastąpić poprzez bezpośrednie potrącanie przez Bank z rachunku kredytobiorcy nr (...) (§ 7 ust. 3).

Spłaty rat odsetkowych lub kapitałowo-odsetkowych miały następować w tym samym dniu miesiąca, w jakim miała miejsce wypłata kredytu lub jego pierwszej transzy, począwszy od miesiąca następnego po pierwszej wypłacie środków z kredytu (§ 7 ust. 4).

Ostatnia rata spłaty kredytu miała mieć charakter raty wyrównującej, służącej rozliczeniu całości zobowiązania kredytobiorcy względem Banku (§ 7 ust. 5).

Na zabezpieczenie spłaty kredytu wraz z odsetkami i innymi kosztami kredytobiorca ustanowił na rzecz Banku (§ 9 ust. 1):

- 1) hipotekę kaucyjną do sumy 313.148,69 zł na nieruchomości przy ul. (...) w Ś.,
- 2) cesję na Bank praw z polisy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości,
- 3) cesję na Bank praw z polisy ubezpieczenia na życie kredytobiorcy.

Integralną część umowy stanowił Regulamin (§ 11 ust. 2 pkt 1 i ust. 5).

Bank poinformował, że (§ 12 ust. 1):

- 1) całkowity koszt kredytu na dzień zawarcia umowy wynosi 228.129,42 zł,
- 2) rzeczywista roczna stopa oprocentowania na dzień sporządzenia umowy wynosi 5,17 % w skali roku.

Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku

(...) S.A. przewidywał, że:

- § 3 ust. 2 – kredyt może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych;
- § 5 ust. 16 – w przypadku kredytu w walucie obcej:
  - 1) – wnioskodawca we wniosku o udzielenie kredytu w PLN z zaznaczeniem waluty wnioskowanego kredytu,
  - 2) – kredyt jest kredytem indeksowanym do walut wymiernalnych i jest udzielany w złotych polskich; w umowie kredytowej kwota kredytu jest określona w PLN,
  - 3) uruchomienie środków z kredytu następuje w sposób określonych w dyspozycji uruchomienia kredytu, po jej akceptacji przez Bank;
- § 8 ust. 1 – kredyt jest spłacany w terminie określonym w umowie kredytu poprzez obciążanie rachunku wskazanego w umowie kredytu, z zastrzeżeniem że w przypadku, gdy termin spłaty kredytu przypada w niedzielę lub święto, obciążenie rachunku następuje w następnym dniu roboczym; obciążenie rachunku kwotą raty spłaty nie może powodować powstania debetowego salda w wysokości przekraczającej dopuszczalne zadłużenie na rachunku;
- § 8 ust. 3 – w przypadku kredytu w walucie obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych;
- § 8 ust. 4 – w przypadku kredytu w walucie obcej kredytobiorca może zastrzec w umowie kredytu, iż Bank będzie pobierał ratę spłaty z rachunku w walucie, do jakiej kredyt jest indeksowany, o ile ten rachunek jest dostępny w aktualnej ofercie Banku.

Powód udzielił (...) S.A. pełnomocnictwa do przystąpienia do umowy zbiorowego ubezpieczenia budynków i lokali mieszkalnych, pobierania z jego rachunku bankowego środków pieniężnych z zaliczeniem na spłatę wymagalnych zobowiązań z tytułu kredytu, odsetek, prowizji i innych opłat, a także składek na ubezpieczenie.

Kredytobiorcy zapoznali się z umową w Oddziale Banku przed jej podpisaniem. Umowa była przygotowana do podpisu.

/ dowód: umowa kredytu nr (...) z dnia 04.04.2008 r. – k. 36-38; Regulamin

kredytowania – k. 42-50 i 199-208; Cennik kredytu hipotecznego – k. 218; pełnomocnictwo

– k. 220; zeznania powoda J. K. – e-protokół z dnia 03.12.2021 r. 00:11:51-

00:37:04 k. 418-421 /

Kredyt udzielony umową nr (...) z dnia 04.04.2008 r. został uruchomiony w dwóch transzach:

- dnia 15.04.2008 r. – 99.668,27 PLN, przeliczone wg kursu 2,0975 na kwotę 47.517,65 CHF,

- dnia 21.04.2008 r. – 84.536,83 PLN, przeliczone wg kursu 2,0751 na kwotę 40.738,68 CHF.

/ dowód: zaświadczenie (...) S.A. z dnia 10.04.2020 r. – k. 51; dyspozycje wypłaty

środków z kredytu – k. 255-256 /

W dniu 05.01.2011 r. strony umowy kredytu nr (...) z dnia 04.04.2008 r. zawarły aneks nr (...) do tej umowy, w którym Bank oświadczył, że zwalnia A. K. (1) z dług z tytułu kredytu udzielonego na podstawie ww. umowy, a J. K. wyraził zgodę na to zwolnienie, przyjmując całość zobowiązań z tytułu kredytu udzielonego na podstawie ww. umowy.

/ dowód: aneks nr (...) z dnia 05.01.2011 r. – k. 39 /

Początkowe spłaty były dokonywane przez potrącenia z rachunku prowadzonego przez (...) S.A. w PLN, który kredytobiorcy założyli. J. K. dokonywał tam wpłat w złotych polskich. Przeliczał ratę wskazaną w harmonogramie spłat wyrażoną w CHF wg kursu Banku, który sprawdzał na stronie internetowej. Zdarzyło się, że wpłata nie pokryła raty i musiał tego samego dopłacić różnicę.

W 2011 r. powód dowiedział się o możliwości dokonywania spłat kredytu bezpośrednio w CHF i zwrócił się do Banku, albowiem uznał, że będzie to dla niego tańsze rozwiązanie.

W dniu 09.09.2011 r. (...) S.A. w W. oraz J. K. zawarli aneks nr (...) do umowy kredytu z dnia 04.04.2008 r., którym uzupełniły umowę o zapis:

„Kurs wymiany walut obcych, na podstawie którego przeliczane są na złote polskie zobowiązania kredytobiorcy wyrażone w walucie obcej, podawany jest w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku. Podstawą do ustalenia kursów kupna i sprzedaży zawartych w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku jest kurs bazowy, stanowiący średnią arytmetyczną z ofert kupna i ofert sprzedaży tej waluty oferowanych przez profesjonalnych uczestników rynku walutowego i podanych na stronie serwisu Reuters w chwili tworzenia Tabeli Kursów Walut Obcych. Wartości kursu kupna i wartości kursu sprzedaży z Tabeli Kursów Walut Obcych mogą odbiegać od kursu bazowego o nie więcej niż 10 %.

Tabela Kursów Walut Obcych Banku tworzona jest przynajmniej raz dziennie każdego dnia roboczego. Pierwsza Tabela Kursów Walut Obcych Banku tworzona jest pomiędzy godziną 8:00 a godziną 10:00 danego dnia. Tabela Kursów Walut Obcych publikowana jest każdorazowo na stronie (...)

W przypadku, gdy Tabela Kursów Walut Obcych tworzona jest w danym dniu co najmniej dwukrotnie, do ustalenia wysokości zobowiązania wyrażonego w walucie obcej przyjmowany jest kurs sprzedaży dewiz dla danej waluty najkorzystniejszy dla kredytobiorcy spośród kursów sprzedaży dewiz obowiązujących w Banku w dniu przeliczania zobowiązania na złote polskie. W przypadku wcześniejszej częściowej spłaty kredytu będzie to najkorzystniejszy kurs sprzedaży dewiz spośród kursów obowiązujących w Banku danego dnia do chwili złożenia dyspozycji wcześniejszej częściowej spłaty.”

Ponadto strony przewidziały możliwość spłaty kredytu bezpośrednio w walucie indeksacji poprzez potrącenie z rachunku walutowego.

/ dowód: aneks nr (...) z dnia 09.09.2011 r. – k. 40; wniosek o zmianę warunków kredytu z dnia

01.09.2011 r. – k. 240-242 ; zeznania powoda J. K. – e-protokół z dnia

03.12.2021 r. 00:11:51-00:37:04 k. 418-421 /

Kredytobiorca spłacił:

- w okresie od dnia 15.05.2008 r. do dnia 15.09.2011 r.:

- 14.693,76 PLN kapitału + 17.244,98 PLN odsetek,

- w okresie od dnia 15.10.2011 r. do dnia 15.04.2020 r.:

- 17.249,32 CHF kapitału + 5.804,61 CHF odsetek.

Ponadto Bank pobrał:

- w okresie od dnia 15.04.2008 r. do dnia 31.05.2020 r. – 7.276,76 PLN składek z tytułu ubezpieczenia na życie J. K.,

- w okresie od dnia 15.04.2008 r. do dnia 05.01.2011 r. – 789,48 PLN składek z tytułu ubezpieczenia na życie A. K. (1),

- 2.130 PLN opłat z tytułu ubezpieczenia nieruchomości,

- 6,361 PLN opłat z tytułu refinansowania kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu,

- 910 PLN opłat z tytułu refinansowania kosztów ubezpieczenia pomostowego.

Dodatkowo w dniu 28.04.2017 r. J. K. uiścił na rzecz Banku 4.069 PLN z tytułu opłaty jednorazowej za ubezpieczenie (...).

/ dowód: zaświadczenie (...) S.A. z dnia 11.05.2020 r. – k. 52-59; zaświadczenie

(...) S.A. z dnia 01.06.2020 r. – k. 60; potwierdzenie przelewu – k. 61;

zestawienie transakcji – k. 243-251; wyciągi – k. 252-254; zeznania powoda J.

K. – e-protokół z dnia 03.12.2021 r. 00:11:51-00:37:04 k. 418-421 /

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Sąd dokonał ustaleń stanu faktycznego sprawy na podstawie materiału dowodowego obejmującego przedłożone przez strony dokumenty dotyczące przedmiotu i treści łączącego strony stosunku kredytowego, a także zeznania powoda.

Zeznania świadka E. M. ostatecznie nie były przydatne dla ustalenia stanu faktycznego. Świadek podpisała umowę kredytu z dnia 04.04.2008 r. jako drugi pełnomocnik Bank, nie brała natomiast udziału w procesie jej przygotowania, nie obsługiwała kredytobiorców, nie przyjmowała wniosku kredytowego. Świadek przedstawiła ogólne zasady postępowania w ramach procedur związanych z zawarciem umowy kredytu, w tym kredytu indeksowanego oferowanego przez (...) S.A. w 2008 r. Nie sposób jednakże tylko na tej podstawie ustalić, że tego reguły zostały zastosowane w przypadku powoda.

Sąd oddalił wnioski pozwanego o przesłuchanie świadków S. M. i J. C., jako że były one zbędne dla rozstrzygnięcia sprawy – art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Świadek S. M. został zgłoszony na okoliczności związane z uzgodnieniem warunków umowy, udzielonych informacji, itp., czyli te same, co świadek E. M.. Jak wynika z dokumentów, S. M.

nie uczestniczył w procesie kredytowym powoda na żadnym etapie (wniosku, decyzji kredytowej, podpisania umowy, dyspozycji wypłaty), zatem jego przesłuchanie było oczywiście niecelowe. Natomiast świadek J. C. został zgłoszony na okoliczności: walutowego charakteru kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF, sposobu księgowania kredytów walutowych w Banku, sposobu uruchomienia kredytu, przyczyn zastosowania kursów kupna i sprzedaży, przyczyn powiązania oprocentowania kredytu ze stawką LIBOR 3M, źródeł finansowania kredytów indeksowanych, itp. Dowód ten był nieprzydatny do rozstrzygnięcia sprawy, a poza tym nieadekwatny do okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy oraz do okoliczności, jakie miałyby zostać udowodnione. Zasady funkcjonowania kredytów indeksowanych (waloryzowanych, denominowanych) do waluty CHF są doskonale znane Sądowi oraz pełnomocnikom stron. Źródło finansowania kredytu nie ma znaczenia dla oceny treści umowy i jej ważności, podobnie jak zasady prowadzenia rachunkowości Banku związanej z takim kredytem. Zeznania świadka nie są dowodem właściwym do ustalenia charakteru kredytu. To, czy kredyt miał w istocie charakter walutowy czy złotowy, stanowi ocenę prawną, należącą wyłącznie do Sądu. Sposób uruchomienia kredytu wynika z zaświadczenia Banku. Z powyższych przyczyn wnioski dowodowe pozwanego w przedmiocie przesłuchania wskazanych świadków należało pominąć na wskazanej podstawie prawnej.

Zbędne dla dokonania ustaleń faktycznych były przedstawione przez pozwanego opinie i analizy, stanowiące w istocie nie elementy materiału dowodowego, ale wzmocnienie stanowiska procesowego pozwanego.

Powód dochodzi ustalenia nieważności umowy kredytu indeksowanego do CHF nr (...) z dnia 04.04.2008 r. Powód zakwestionował tę umowę, powołując się na jej sprzeczność z przepisami prawa bankowego oraz zawarcie w treści umowy postanowień niedozwolonych w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ i nast. kc.

Stanowisko powoda co do zawarcia w treści umowy z dnia 04.04.2008 r. niedozwolonych postanowień umownych w zakresie odnoszącym się do indeksacji kredytu do waluty CHF, co skutkowało nieważnością tejże umowy, jest w pełni usprawiedliwione.

Powód zawarł z pozwanym umowę kredytu typu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty CHF opiewającego na kwotę 184.205,11 zł. Stosownie do postanowień umowy kwota kredytu w CHF miała zostać określona według kursu kupna tej waluty zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia kredytu lub transzy kredytu. Stosowany do przeliczenia walut przy wypłacie kredytu kurs CHF został ustalony jednostronnie według Tabeli kursów obowiązującej w Banku. Z kolei spłata rat kapitałowo-odsetkowych miała być dokonywana w złotych, po uprzednim przeliczeniu rat kapitałowo-odsetkowych według kursu sprzedaży z Tabeli kursów Banku obowiązującej w dniu płatności.

Wobec powyższego w chwili zawarcia umowy kwota kredytu będąca podstawą wyliczenia rat nie została ściśle oznaczona. Docelowa suma kredytu w CHF miała dopiero wynikać z harmonogramu spłat. Uruchomienie kredytu miało nastąpić w transzach po spełnieniu kilku warunków formalnych. Aczkolwiek warunki te mogły być spełnione przez kredytobiorcę dość szybko, nawet tego samego dnia lub w ciągu kilku dni, to jednak w chwili zawarcia umowy nie można było jednak jednoznacznie ustalić daty, w jakiej uruchomienie kredytu miało nastąpić. Co więcej, nie można było określić dat wypłaty poszczególnych transz kredytu.

Pozwany w toku procesu w żaden sposób nie wyjaśnił ani nawet nie próbował wyjaśnić, dlaczego nie było możliwe dokonanie jednoznacznego i wiążącego przeliczenia PLN na CHF w dniu zawarcia umowy kredytu i według – uzgodnionego przez strony – kursu z tego dnia. Nic nie stało na przeszkodzie, aby w umowie kredytu dokonać przeliczenia waluty według określonego kursu, w szczególności średniego kursu NBP, albo jakiegokolwiek innego kursu – uzgodnionego z powodem.

Umowa kredytu z dnia 04.04.2008 r. pozostawiała Bankowi swobodę w zakresie wyrażenia w CHF kwoty kredytu oddanej do dyspozycji kredytobiorcy, a w konsekwencji wysokości rat spłaty kredytu. Zapis o przeliczeniu sumy kredytu na CHF według kursu z dnia uruchomienia kredytu (transzy) jest zapisem pochodzącym od Banku, a nie od powoda. Nie było to z pewnością postanowienie indywidualnie uzgodnione, jako że pochodzi z wzorca umownego.

Sama umowa została opracowana w centrali Banku i przekazana do właściwego oddziału. W umowie kredytu nie został również szczegółowo opisany mechanizm ustalania kursów kupna i sprzedaży CHF. Metoda kształtowania kursu nie została uzgodniona w ramach indywidualnej, jednostkowej umowy. Stosowanie w ogóle do jakichkolwiek przeliczeń kursu ustalanego przez Bank – bez jednoznacznego i pełnego przedstawienia w umowie kredytu metody wyliczania tego kursu poddającej się weryfikacji – może być traktowane jako niedozwolone postanowienie umowne, sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy kredytobiorcy. Miernik waloryzacji stosowany do przeliczenia świadczenia pieniężnego winien mieć charakter obiektywny, niezależny od woli jednej ze stron. Natomiast mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22.01.2016 r., I CSK 149/14, OSNC 2016/11/134; z dnia 13.12.2018 r., V CSK 559/17), inaczej mówiąc jest nieuczciwy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.02.2019 r., II CSK 19/18). Ponadto, zastosowanie innego kursu dla przeliczenia kredytu uruchamianego – kursu kupna oraz innego kursu dla przeliczenia kredytu spłacanego – kursu sprzedaży prowadzi do uzyskania przez bank dodatkowej korzyści finansowej wynikłej z różnicy między tymi kursami. Na tym polega istota tzw. spreadu walutowego.

Zakładając przeliczenie walut PLN/CHF wg średniego kursu NBP, zobowiązanie kredytobiorców wyniosłoby:

- według kursu z dnia wskazanego w umowie – 04.04.2008 r. – $2,1996 = 83.744,82$ CHF;
- według kursu z dnia podpisania umowy kredytu – 07.04.2008 r. – $2,1763 = 84.641,41$ CHF;
- według kursów z dnia uruchomienia kolejnych rat:
  - 15.04.2008 r. – $99.668,27$ PLN – $2,1570 = 46.206,89$ CHF,
  - 21.04.2008 r. – $84.536,83$ PLN – $2,1333 = 39.627,26$ CHF,

tj. łącznie $85.834,15$ CHF.

W każdym wypadku zobowiązanie kredytobiorców byłoby wyraźnie niższe od zobowiązania oznaczonego ostatecznie przez pozwanego ($88.256,33$ CHF). Stosując swój kurs kupna – niższy od kursu średniego NBP – Bank spowodował zwiększenie zobowiązania kredytobiorców wyrażonego w walucie indeksacji o ok. $3.000-5.000$ CHF.

Umowa nie zawiera przy tym żadnego mechanizmu chroniącego kredytobiorców przed zaburzeniem równowagi kontraktowej na skutek zmiany kursów.

Z uwagi na zastosowanie kursu kupna (niższego) do przeliczenia kredytu wypłaconego oraz kursu sprzedaży (wyższego) do spłaty kredytu, zobowiązanie kredytobiorcy staje się wyższe już w dniu wypłaty, gdyby kredyt miał zostać od razu spłacony. Suma kapitału w PLN do spłaty jest w takim przypadku z założenia wyższa od sumy kapitału udostępnionego.

Zastosowanie różnego kursu w zależności od tego, czy przeliczenie dotyczy wypłaconego kredytu czy też wysokości raty w dniu przewidzianym w harmonogramie lub dniu wpłaty należy uznać za naruszające interes konsumenta w sposób rażący, a niezależnie od tego za postanowienie umowne dotknięte sprzecznością z zasadami współżycia społecznego na zasadach ogólnych, a w konsekwencji nieważnością w rozumieniu art. 58 § 2 kc. Na potrzeby indeksacji kredytu do waluty obcej należało przyjąć kurs ustalany według tej samej jednolitej metody – albo każdorazowo kurs kupna, albo każdorazowo kurs sprzedaży albo jakąś postać kursu uśrednionego lub kursu niezależnego od stron umowy, np. kursu ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski. Rozbieżność stosowanych kursów stanowi korzyść wyłącznie dla banku udzielającego kredytu, a nie dla kredytobiorcy będącego konsumentem. Sytuacje tego rodzaju legły zresztą u podstaw dokonania nowelizacji prawa bankowego ustawą tzw. antyspreadową z dnia 26.07.2011 r. Nie ma przy tym znaczenia zastosowanie do przeliczenia rat kursu sprzedaży NBP.

Trzeba przypomnieć, iż dla oceny abuzywności postanowień umownych miarodajna jest chwila zawarcia umowy (uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019/1/2).

Nie ma zatem znaczenia zawarcie aneksu nr (...) z dnia 09.09.2011 r. i określenie w nim zasad ustalania kursów walut przez Bank. Zasady te pozostają zresztą niedostępne dla kredytobiorcy, jako że kursy Banku bazują na „ofercie profesjonalnych uczestników rynku walutowego i podanych na stronie serwisu Reuters”, czyli nadal na informacjach przekazywanych pomiędzy uczestnikami rynku finansowego, bez odwołania do dostępnych konsumentom wskaźników.

Pozwany nie wykazał skutecznie, aby postanowienia umowy zostały indywidualnie uzgodnione. Zeznania świadka E. M. okazały się niewystarczające. Pozwany nie zgłosił natomiast przede wszystkim wniosku o przesłuchanie świadka K. S., która zajmowała się obsługą powoda. Powód zeznał zaś, że nie było możliwości wprowadzenia zmian w treści umowy, przygotowanej przez Bank do podpisu.

Tym samym przede wszystkim indeksacja kredytu nie została indywidualnie uzgodniona. We wniosku kredytowym kredytobiorcy wskazali, że wnoszą o przyznanie im kredytu w kwocie 184.205,11 zł. To, że kredyt miał być wyrażony ostatecznie w walucie CHF, wynika z samego formularza pochodzącego od Banku. Złożenie wniosku kredytowego o określonej treści nie jest przy tym tożsame z indywidualnym uzgodnieniem postanowień umowy kredytu.

Nie może też mieć decydującego znaczenia podpisanie przez kredytobiorców – na formularzu Banku – oświadczenia o ryzyku walutowym i ryzyku zmiany stopy procentowej, a także oświadczenia o wyborze oferty kredytu indeksowanego. Możliwość samej zmiany kursu waluty jest oczywista, natomiast kredytobiorcy nie wyrazili swobodnie zgody na stosowanie kursów ustalanych przez Bank. Nie można też przyjąć, że ryzyko kursowe, immanentnie związane z istotą kredytu typu indeksowanego, zostało kredytobiorcom jednoznacznie, precyzyjnie i wyczerpująco przedstawione.

W ogóle nietrafne jest powoływanie się na „wybór oferty” kredytu indeksowanego. Sporządzenie przez pracownika banku lub pośrednika kredytowego symulacji kredytu czy też wstępne sprawdzenie zdolności kredytowej nie jest złożeniem oferty. Analitycy pozwanego ocenili konkretny wniosek kredytowy złożony przez J. K. i A. K. (1) oraz wydali akceptację dla kredytu indeksowanego. Świadome dokonanie wyboru byłoby możliwe dopiero wówczas, gdyby po zweryfikowaniu wniosku i zdolności kredytowej wnioskującym przedstawiono dwie konkretne propozycje z konkretnymi warunkami (kwota kredytu, oprocentowanie, wysokość raty, itp.) i wówczas dokonaliby oni wyboru.

Z kolei na indywidualne uzgodnienie wskazywałoby przesłanie kredytobiorcom projektu umowy ze wskazaniem, żeby się z nią zapoznali i przedstawili swoje uwagi i ewentualnie proponowane zmiany.

Wbrew stanowisku pozwanego należy stwierdzić, iż umowa kredytu z dnia 04.04.2008 r. nie jest umową kredytu walutowego, albowiem kwota kredytu została wyrażona w złotych polskich i również wypłata kredytu nastąpiła w złotych polskich. Frank szwajcarski stanowił jedynie miernik swoistej waloryzacji świadczenia.

Wadliwe klauzule przeliczeniowe podlegają pominięciu – art. 385¹ § 1 i 2 kc. Jeżeli jednak dotyczą głównych świadczeń stron, umowa bez uwzględnienia tychże klauzul nie może być w ogóle wykonywana, co z kolei oznacza, iż jest ona nieważna na podstawie art. 58 § 1 kc. W aktualnym orzecznictwie sądowym przyjmowane jest stanowisko, iż klauzula indeksacyjna dotyczy głównego świadczenia stron umowy kredytu w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc (zob. wyroki: Sądu Najwyższego z dnia 11.12.2019 r., V CSK 382/18; z dnia 30.09.2020 r., I CSK 556/18).

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Skoro w samej umowie kredytu nie została wiążąco wskazana suma kredytu w CHF, będąca podstawą wyliczenia rat, czyli umowa kredytu pozostawiała bankowi swobodę w zakresie wyrażenia w CHF kwoty kredytu

oddanej do dyspozycji kredytobiorców, a w konsekwencji wysokości rat spłaty kredytu, to znaczy że umowa ta wadliwie określała zobowiązanie kredytobiorców do zwrotu otrzymanej sumy, a przez to nie zawierała prawidłowo oznaczonych wszystkich niezbędnych elementów umowy kredytu przewidzianych w art. 69 ust. 1 prawa bankowego. To zaś uzasadnia stwierdzenie nieważności tej umowy.

Co do zasady samo przeliczenie kredytu wyrażonego nominalnie w złotych polskich według oznaczonego kursu waluty obcej można uznać za dopuszczalne i zgodne z ustawą. Według art. 358¹ § 2 kc strony umowy, w szczególności umowy kredytu, mogą zastrzec, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego miernika wartości (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25.03.2011 r., IV CSK 377/10; z dnia 18.05.2016 r., V CSK 88/16; z dnia 08.12.2006 r., V CSK 339/06). Tenże miernik może być rozumiany jako wskaźnik w ogóle mający inny charakter albo jako waluta obca w stosunku do waluty zobowiązania – skoro ustawodawca dopuszcza miernik waloryzacji inny niż pieniądź, to znaczy, że dopuszcza także inny pieniądź (walutę) niż pieniądź polski (waluta polska). Świadczenie pieniężne może zatem zostać zwaloryzowane według przewidzianego w umowie kryterium – przeciętnego wynagrodzenia, stopy inflacji, kursu złota, średniej ceny zboża albo jakichkolwiek innego wskaźnika gospodarczego, a także przeliczenie świadczenia pieniężnego wyrażonego nominalnie w złotych polskich może nastąpić według kursu innej waluty. Indeksacja kredytu do waluty obcej jest postacią takiej właśnie waloryzacji umownej. Waloryzacja świadczenia pieniężnego zmierza do urealnienia jego wartości poprzez odwołanie do obiektywnych, niezależnych od stron transakcji kryteriów. Także w przypadku umów kredytu takie urealnienie może znaleźć zastosowanie. Waloryzacja kwoty nominalnej kredytu jest niezależna od ustaleń dotyczących odsetek umownych (kapitałowych), które w przypadku umowy kredytu stanowią wynagrodzenie banku za wykorzystanie przez kredytobiorcę udostępnionych mu środków pieniężnych, w przeciwieństwie do odsetek za opóźnienie pełniących właśnie funkcję waloryzacyjną obok funkcji represyjnej.

Regulacje dotyczące kredytu indeksowanego do waluty obcej zostały wprowadzone do art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 pr. bank. z dniem 26.08.2011 r. na mocy ustawy z dnia 26.07.2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe i niektórych innych ustaw (tzw. ustawy antyspreadowej). Nie oznacza to jednak, iż przed tą datą zawarcie umowy kredytu tego rodzaju było niedopuszczalne. Przeciwnie, możliwość zawarcia umowy kredytu zawierającej tego rodzaju postanowienia mieściła się w ramach ogólnej swobody kontaktowania przewidzianej w art. 353¹ kc (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29.04.2015 r., V CSK 445/14; z dnia 22.01.2016 r., I CSK 1049/14).

Jednakże prawidłowa, dopuszczalna i zgodna z prawem waloryzacja świadczenia wymagałaby jednoznacznego, precyzyjnego oznaczenia miernika waloryzacji przewidzianego w treści umowy. Oznacza to, że przeliczenie sumy kredytu w PLN na CHF musiałyby zostać dokonane od razu, według uzgodnionego przez strony kursu, nie zaś odroczone w czasie na dzień nieznaną w chwili zawarcia umowy i pozostawione swobodzie Banku.

W dacie zawarcia umowy kredytu kredytobiorcy nie byli w stanie ocenić, jaka będzie suma rat spłaty, czyli istota ich zobowiązania wobec Banku. Nie mogli tego zweryfikować wobec braku w umowie odpowiedniego mechanizmu takiej weryfikacji.

Nie ma przy tym żadnego znaczenia, czy kurs ustalany przez pozwanego miał tzw. „rynkowy” charakter, jeżeli nie został opisany w umowie kredytu; w procesie cywilnym ocenia się konkretny stosunek prawny pomiędzy konkretnymi stronami. Wbrew stanowisku pozwanego nie ma też podstaw do przyjęcia, że musiał stosować dwa różne kursy dla różnych operacji. Z uwagi na podwójny mechanizm indeksacyjny i zastosowanie spreadu korzyść banku ulega zwiększeniu, natomiast z punktu widzenia kredytobiorcy kredyt istotnie wydaje się „tańszy” i korzystniejszy z uwagi na niższe oprocentowanie, co jest jednakże elementem mogącym wywołać fałszywe wyobrażenie po stronie kredytobiorcy.

Treść klauzuli umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem ustalającej cenę zakupu i sprzedaży waluty obcej, do której kredyt jest indeksowany, powinna, na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów, umożliwić właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i racjonalnemu konsumentowi zrozumienie sposobu ustalania kursu wymiany waluty obcej stosowanego w celu obliczenia kwoty rat kredytu, w taki sposób, aby konsument

miał możliwość w każdej chwili samodzielnie ustalić kurs wymiany stosowany przez przedsiębiorcę (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 18.11.2021 r., C-212/20).

W świetle aktualnego orzecznictwa nie powinno budzić wątpliwości, iż postanowienia wprowadzające mechanizm indeksacyjny mają charakter niedozwolony, uznaje się bowiem, iż określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11.12.2019 r. V CSK 382/18; z dnia 30.09.2020 r., I CSK 556/18; z dnia 02.06.2021 r., I CSKP 55/21).

Nie ma przy tym możliwości oddzielenia klauzuli kursowej (czyli ściśle rodzaju stosowanych kursów) od samej klauzuli indeksacyjnej, bowiem są one powiązane między sobą, a także z pozostałymi postanowieniami umowy. Umowa dotyczyła kredytu indeksowanego, dodatkowo jej istotnym elementem było też oprocentowanie bazujące na wskaźniku odnoszącym się do waluty CHF.

Konsekwencją powyższych wadliwości jest eliminacja postanowień indeksacyjnych, prowadząca do upadku umowy kredytu w całości.

W aktualnym orzecznictwie sądowym prezentowany jest pogląd, że art. 385⁽¹⁾ § 2 k.c. wyłącza stosowanie art. 58 § 3 k.c., co uzasadnia stanowisko, że nieuczciwe postanowienia indeksacyjne nie powinny być zastępowane innym mechanizmem przeliczeniowym opartym na przepisach kodeksu cywilnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.11.2019 r., II CSK 483/18). W takiej sytuacji co do zasady wykluczona jest możliwość zmiany przez sąd treści nieuczciwych warunków zawartych w umowie. Działania sądu w razie stwierdzenia klauzuli abuzywnej mają mieć charakter sankcyjny, co oznacza osiągnięcie skutku zniechęcającego profesjonalnych kontrahentów zawierających umowy z konsumentami do zamieszczania w umowach z nimi nieuczciwych postanowień umownych. Skutek ten nie mógłby zostać osiągnięty, gdyby umowa mogła zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy przez wprowadzenie do umowy warunków uczciwych. Kontrahent konsumenta niczym by bowiem nie ryzykował, narzucając nieuczciwe postanowienia umowne, skoro mógłby liczyć na to, że sąd uzupełni umowę przez wprowadzenie uczciwych warunków, które powinny być przez niego zaproponowane od razu. W konsekwencji zastąpienie przez sąd klauzul abuzywnych np. kursem średnim waluty obcej z dnia wymagalności roszczenia ogłaszanym przez NBP, należy wykluczyć, jako sprzeczne z celem założonym w art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady nr 93/13/EWG z dnia 05.04.1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Ryzyko przedsiębiorcy stosującego abuzywne klauzule byłoby bowiem w razie ich eliminacji ze stosunku umownego niewielkie i nie zniechęcałoby przedsiębiorców do stosowania nieuczciwych klauzul w przyszłości. Jeżeli sąd krajowy uzna, że zgodnie z odpowiednimi przepisami obowiązującego prawa utrzymanie w mocy umowy bez zawartych w niej nieuczciwych postanowień nie jest możliwe, art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu, że ta umowa nie może dalej obowiązywać bez takich warunków i wtedy sąd powinien orzec jej unieważnienie (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03.10.2019 r., C-260/18, K. D., J. D. c/a (...)). Wola konsumenta, który uważa, iż stwierdzenie nieważności całej umowy nie jest dla niego niekorzystne, przeważa nad wdrożeniem systemu ochrony, takiego jak zastąpienie nieuczciwego postanowienia i utrzymanie umowy w mocy (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03.10.2019 r. C-260/18).

Niedozwolony charakter zastosowanych w umowie kredytu z dnia 04.04.2008 r. klauzul został już wiążąco przesądzony. Stosowane przez pozwanego klauzule przeliczeniowe, odpowiadające: dosłownie zapisowi § 2 ust. 2 oraz w sposób bardzo zbliżony zapisowi § 7 ust. 1 umowy, zostały uznane za niedozwolone i podlegające wpisowi do rejestru takich klauzul pod poz. 3178 i 3179 na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 14.12.2010 r., XVII Amc 426/09, oraz wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21.10.2011 r., VI ACa 420/11. Jeżeli przedsiębiorca zmienia jedynie kosmetycznie treść postanowienia, ale sens i treść normatywna postanowienia pozostaje taka sama, to postanowienie zmienione jedynie kosmetycznie nadal pozostaje klauzulą niedozwoloną (uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20.11.2015 r., III CZP 17/15). Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wiąże jako prejudykat inne sądy, w szczególności w indywidualnej

sprawie pomiędzy tym samym przedsiębiorcą a innym konsumentem (zob. uzasadnienie uchwały z dnia 20.11.2015 r., III CZP 17/15).

Następnie należy wskazać na dość już utrwaloną linię orzeczniczą dotyczącą nieważności umowy kredytu indeksowanego (...) S.A. – takie stanowisko zajęły:

- Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 14.10.2021 r., V Aca 574/20;

- Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyrokach: z dnia 17.07.2020 r., I ACa 831/18 z dnia 19.08.2021 r., I ACa 1002/19;

- Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyrokach: z dnia 26.09.2018 r., VI ACa 427/178; z dnia 10.07.2019 r., VI ACa 1712/17; z dnia 13.11.2019 r., I ACa 674/18; z dnia 21.12.2020 r., VI ACa 65/20; z dnia 15.09.2021 r., I ACa 404/19; z dnia 18.10.2021 r., I ACa 466/21; z dnia 18.10.2021 r., I ACa 577/21; z dnia 27.10.2021 r., I ACa 607/21.

Reasumując powyższe, usprawiedliwione jest stanowisko powoda co do nieważności umowy kredytu nr (...) z dnia 04.04.2008 r.

Zgodnie z art. 189 kpc powód może żądać ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli ma w tym interes prawny.

Powództwo o ustalenie stosunku prawnego lub prawa może zostać uwzględnione wtedy, gdy spełnione są dwie przesłanki merytoryczne: interes prawny oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje. Pierwsza z tych przesłanek warunkuje określony skutek tego powództwa, decydując o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda, wykazanie zaś istnienia drugiej z tych przesłanek decyduje o kwestii zasadności powództwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.06.2001 r., II CKN 898/00).

Interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc oznacza potrzebę prawną, wynikającą z sytuacji prawnej, w jakiej znajduje się powód. Może wynikać z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda lub zmierzać do zapobieżenia temu zagrożeniu. Interes prawny występuje także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, mająca charakter obiektywny. Powód musi udowodnić, że ma interes prawny w wytoczeniu powództwa przeciwko konkretnemu pozwanemu, który przynajmniej potencjalnie stwarza zagrożenie dla jego prawnie chronionych interesów, a sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego praw przez definitywne zakończenie istniejącego między stronami sporu lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu w przyszłości takiego sporu, tj. obiektywnie odpadnie podstawa jego powstania. Na takie cechy roszczenia o ustalenie z art. 189 kpc wskazywał wielokrotnie Sąd Najwyższy, m.in. w wyrokach: z dnia 30.10.1990 r., I CR 649/90; z dnia 08.05.2000 r., V CKN 29/00; z dnia 04.10.2001 r., I CKN 425/00; z dnia 01.04.2004 r., II CK 125/03; z dnia 18.06.2009 r., II CSK 33/09; z dnia 18.03.2011 r., III CSK 127/10; z dnia 09.02.2012 r., III CSK 181/11, OSNC 2012/7-8/101; z dnia 14.03.2012 r., II CSK 252/11; z dnia 29.03.2012 r., I CSK 325/11; z dnia 19.09.2013 r., I CSK 727/12. Inaczej mówiąc, przez interes prawny w procesie cywilnym należy rozumieć obiektywną w świetle obowiązujących przepisów prawnych, to jest wywołaną rzeczywistym narażeniem lub zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzebę uzyskania określonej treści wyroku (T. Rowiński, *Interes prawny w procesie cywilnym i w postępowaniu nieprocesowym*, Warszawa 1971, s. 26). Osoba zainteresowana może dochodzić roszczenia o ustalenie, jeśli nie może uzyskać jakiegokolwiek innej ochrony, w jakikolwiek inny sposób, niż poprzez uzyskanie i przedłożenie wyroku ustalającego istnienie lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego. O istnieniu interesu prawnego w rozumieniu art. 189 kpc decyduje faktyczna, konkretna potrzeba ustalenia. Potrzeba ta zaś niewątpliwie występuje wówczas, kiedy ustalenie prowadzi do definitywnego rozwiązania problemów powoda i chroni jego również na przyszłość przed posunięciami strony przeciwnej.

Biorąc pod uwagę fakt, iż umowa kredytu została zawarta na okres 480 miesięcy, licząc od dnia uruchomienia pierwszej transzy, czyli od dnia 15.04.2008 r. do dnia 15.04.2048 r., należy uznać, że zachodzi niepewność sytuacji

prawnej powoda wymagająca wiążącego rozstrzygnięcia. Ustalenie nieważności umowy kredytu zwalnia powoda z obowiązku dalszego uiszczania kolejnych rat kredytu i otwiera drogę do ostatecznego rozliczenia kredytu.

W tej sprawie spełnione zostały przesłanki ustalenia nieistnienia stosunku kredytu na podstawie art. 189 kpc, tj. posiadanie przez powoda interesu prawnego w żądaniu takiego ustalenia oraz zaistnienie nieważności umowy stanowiącej źródło tegoż stosunku prawnego w postaci jej sprzeczności z prawem (art. 58 § 1 kc).

Ponieważ A. K. (1) na podstawie porozumienia wszystkich stron umowy kredytu została zwolniona z zobowiązania, którego całość przejął powód, powód posiada legitymację do dochodzenia roszczenia o ustalenie, zaś udział A. K. (1) w sprawie, czy to po stronie czynnej (jako powódki) czy to po stronie biernej (jako pozwanej) był zbędny.

Sąd ustalił zatem, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 04.04.2008 r. zawarta pomiędzy (...) S.A. w W. oraz J. K. i A. K. (1) jest nieważna.

Ponieważ powód konsekwentnie wskazywał na nieważność umowy kredytu, realizując uprawnienie przysługujące mu jako konsumentowi poszukującemu ochrony na drodze sądowej (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03.10.2019 r., C-260/18), nie było potrzeby dokonywania oceny relacji stron z punktu widzenia roszczenia zgłoszonego jako ewentualne. Powód dokonał wyboru skutku w postaci nieważności umowy, jedynie ewentualnie domagając się na wypadek jej utrzymania rozliczenia kredytu z pominięciem kursów ustalanych przez Bank. Wobec zasadności roszczenia głównego zbędne było przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego (art. 235² § 1 pkt 2 kpc).

Na podstawie art. 98 kpc powodowi jako wygrywającemu sprawę przysługuje zwrot kosztów procesu obejmujących: opłatę sądową od pozwu – 1.000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika procesowego ustalone zgodnie z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie – 5.400 zł, opłatę skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł, tj. łącznie 6.417 zł.

Mając powyższe na uwadze, Sąd podjął rozstrzygnięcia zawarte w sentencji wyroku.